

Anatomia humana

UN ANIVERSARI I UNA POLÈMICA

Jorge Bello

Avui fa 84 anys qui de manera oficial va descobrir el virus de la sida: Luc Montagnier.

A l'hospital Bichat de París ja sospitaven en 1982 que la causa de la malaltia era un retrovirus, i per això van consultar el Departament de Virologia de l'Institut Pasteur, on ja tenien experiència amb retrovirus.

Luc Montagnier, amb 50 anys, era el director del Departament (segons Wikipèdia en francès) o supervisor administratiu (Wikipèdia en anglès). Hi feien feina, entre d'altres, Françoise Barré-Sinoussi (35 anys), amb càrrec d'investigadora, i Jean-Claude Chermann (43), que, segons la versió en anglès, era de fet qui feia de cap del Departament.

La malaltia que volien estudiar a l'hospital era llavors coneguda als mitjans de comunicació amb les sigles GRID, per *gay-related immune deficiency* (immuno-deficiència relacionada amb la homosexualitat) o simplement *gay cancer*; tot i que partir de 1981 la ciència ja en deia *aids*, és a dir, sida.

Van identificar el nou retrovirus, però no tenien certesa que fos la causa de la malaltia. Aquesta extraordinària descoberta la van publicar a la revista «Science». L'article, de 3 pàgines i mitja, està signat per 12 autors, l'últim dels quals és

A la història hi ha hagut menyspreu i egoisme, però aquí també va triomfar el sacrifici, la lluita, la ciència, la veritat

Montagnier. El primer autor (autora) és F. Barré-Sinoussi i el segon és J. C. Chermann. L'article es va publicar el 20 de maig de 1983, però està datat el 13 d'abril del mateix any.

Un any després, el 19 d'abril de 1984, la mateixa revista «Science» acceptava publicar un article que seria polèmic: un equip d'investigadors del *National Cancer Institute*, als Estats Units, feia pública la descoberta d'un retrovirus com a possible causa del sida. L'article, també de 3 pàgines i mitja, està signat per 3 autors, l'últim dels quals és Robert Gallo, que llavors tenia 47 anys. Es va publicar el 4 de maig de 1984, però l'article està datat el 30 de març del mateix any.

♦♦ ARA, QUI VA DESCOBRIR

realment el virus del sida: Montagnier o Gallo? Durant un bon temps, aquesta polèmica, sense cap utilitat científica però plena d'interessos personals, va fer córrer molta tinta, fins que la ciència va esbrinar que el virus que Gallo havia estudiat procedia en realitat del laboratori de l'Institut Pasteur (que li ha-

vien enviat) i que per tant el descobridor del virus del sida és Montagnier.

És possible, però, que cap dels en dos sigui el descobridor, almenys de manera directa. A la literatura científica de vegades hi ha el mal costum d'incloure el nom del cap del departament a la llista d'autors d'un article, en l'última posició, i només per cortesia (o per obligació), perquè s'entén que aquest últim autor tan sols ha fet feines de supervisió o de direcció.

I ja se sap que el primer autor, o més aviat els primers, són realment les persones que van fer la feina. Amb aquest argument es pot pensar que ni Montagnier ni Gallo van fer la descoberta, sinó que la van fer els membres de l'equip d'investigadors sobre el qual tenien responsabilitat jeràrquica, científica o administrativa.

Descobridor o no, el cas és que Montagnier va rebre el Premi Nobel de Medicina en 2008. El va rebre amb F. Barré-Sinoussi, investigadora de l'equip i primera autora de l'article en qüestió. En canvi, de manera sorprenent, J. C. Chermann no el va rebre (Gallo, tampoc).

Aquell Nobel de Medicina del 2008 també seria compartit amb l'alemany Harald zur Hausen, que va descobrir que el virus del papil·loma causa càncer de coll uteri.

A casa nostra, Montagnier i Gallo van rebre junts el premi Príncep d'Astúries de l'any 2000. Tot que ja se sabia des del 1993 que Gallo no era el descobridor del virus, l'acta del jurat diu que «ambos científics van portar a terme el descobriment del virus de la Immundeficiència humana tipus 1 o virus del Sida». Ni F. Barré-Sinoussi ni J. C. Chermann no van rebre aquest premi.

bello.cat / jordibell@gmail.com

Es racó d'en Cambreta

TRANSPARÈNCIES

Gustau Juan Benejam

Quan surti aquest article ja se sabia el resultat de la reunió del PP convocada per debatre i, en el seu cas aprovar, les condicions de Ciutadanos per donar el seu sí a la investidura de Rajoy.

De les sis condicions posades per Albert Rivera, quatre fan referència a la corrupció. I és que pel partit taronja la «regeneració» de l'Estat és, segons diuen, el seu principal objectiu, a part de l'omnipresent unitat d'Espanya: la corrupció i el seu germà siamès, la transparència; de la resta, segons d'on bufi el vent.

♦♦ **TANMATEIX**, més enllà de les paraules i declaracions, corrupció-transparència s'ha fet ja cosa tan normal, quotidiana, que no sol ésser massa notícia o, en tot cas, no ho sol ésser gaire, encara que serveixi de tema obsessiu de moltes tertúlies mediàtiques. Les

Si hi arriba a haver un altre judici prou mediàtic, com el cas Noos, entre la grossa de casos que hi ha als jutjats, en menjarem un parell de setmanes, i oblidat

notícies apareixen, tenen el seu espai informatiu, cada vegada més efímer, i desapareixen.

Qui se'n recorda, per exemple, dels papers de Panamá, aquell gran escàndol que va esclatar a principis d'abril d'aquest any per la filtració de dades d'un despatx domiciliat a Panamá, sobre empreses radicades a paradisos fiscals, que va esquitxar un munt de persones públiques i famosos, entre d'altres a gent de sang reial i, fins i tot, a un membre del govern espanyol en funcions que, cosa rara, va haver de dimir?

Idò, a principis d'aquest mes l'agèn-

cia Efe publicava la notícia de la dimissió del premi Nobel d'economia Joseph Stiglitz com a membre d'una comissió d'experts creada pel govern de Panamá per tal de revisar la «plataforma financera» del país després d'esclatar l'escàndol. Com és sabut, a part del canal i del turisme, Panamá viu, també, d'ésser un gran centre financer, un paradís fiscal.

♦♦ **SEGONS LESMENTADA AGENCIA** de notícies: «la renúncia de Stiglitz estu-
motivada por la falta de libertad para divulgar los resultados finales de la comision sin que antes fueran filtrados por

el Gobierno». Tanmateix, la publicació dels resultats d'un investigació, que inclou com a mínim una part dels papers rapinyats informàticament a una gestora financera, és de prou transcendència com perquè el comú dels ciutadans de tants de països afectats n'arri-

bem a saber mínimament el net. Dit en altres paraules, no fa bona olor que un govern hagi de filtrar aquestes dades abans que puguin ésser publicades, quan ni sabem si el rapinyaire o rapinyaires no en va filtrar ja part i en van treure només allò que van voler.

La nota d'agència just va ésser publicada a racó d'un diari, allò que molt pocs es miren.

I és que les coses, quan es fan normals, no són ja notícia; i si qualcú se les mira no en fa, de ver, massa cabal, com la corrupció aquí, per molt que el senyor Rivera se'n vanti tant.

Bé, si hi arriba a haver un altre judici prou mediàtic, com el cas Noos, entre la grossa de casos que hi ha als jutjats, en menjarem un parell de setmanes, i oblidat.